

Kennis voor Klimaat

Knowledge for Climate

Governance of Adaptation

WP 7.3.1. Allocation of Public and/or Private Responsibilities: sturings-arrangementen voor groene daken

Omschrijving onderzoek Groene Daken

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van Hotspot Regio Rotterdam, en omvatte een internationaal vergelijkende studie naar bestuurlijke arrangementen ter bevordering van groene daken als innovatieve maatregel voor waterberging in dichtstedelijk gebied. Er zijn in totaal 5 steden onderzocht: Basel, Chicago, London, Rotterdam en Stuttgart, die alle koplopers zijn op het gebied van groene daken, maar verschillende bestuurlijke arrangementen hebben om het groene daken beleid vorm te geven. Per stad is een analyse gemaakt van de belangrijkste relevante beleidsdocumenten. Daarnaast hebben semigestructureerde interviews plaatsgevonden met stakeholders van de publieke en private sector, in totaal 54 interviews. Het onderzoek is uitgevoerd gedurende maart tot en met september 2011.

Onderzoeksvraag

Welke sturingsarrangementen bestaan er voor groene daken, en hoe effectief zijn deze in termen van daadwerkelijke implementatie?

De belangrijkste conclusies op een rij

- Er is een vrij strikte scheiding tussen publieke en private verantwoordelijkheden; publiek-private samenwerking komt nauwelijks voor.
- De beginfase van het beleidsproces wordt gedomineerd door publieke verantwoordelijkheid. Die verantwoordelijkheid is er vooral op gericht om voldoende adaptatiemaatregelen te garanderen, en uit voorzorg voor huidige en toekomstige generaties om de toegenomen kans op wateroverlast te reduceren. De gehanteerde sturingsstrategie is hiërarchisch: de lokale overheden bepalen het beleid en de strategie (deels na consultatie van private actoren), om daarmee private actie te stimuleren.
- Private verantwoordelijkheid uit zich vooral in de implementatie- en onderhoudsfase van het beleidsproces. Efficiency is een belangrijke overweging van private partijen om verantwoordelijkheid op te pakken.

Met name de groene daken industrie zorgt voor veel innovaties, hetzij om de kosten van aanleg van groene daken te reduceren, hetzij om de opbrengstenkant van groene daken te verhogen (door gespecialiseerde functies, zoals waterbergingsdaken, of door multifunctionele daken die meerdere voordelen bieden). Marktsturing is hier evident: de private sector reguleert zichzelf, en er zijn veel private partnerships ontstaan tussen verschillende professionele sectoren (architecten, hoveniers, groene daken leveranciers etc.)

- Het belangrijkste verschil tussen de steden: hoewel alle lokale autoriteiten een belangrijke verantwoordelijkheid hebben in de planfase, is de publieke verantwoordelijkheid veel groter in Basel en Stuttgart. Deze strekt zich uit over de gehele beleidscyclus, en vooral ook in de evaluatiefase. Beide steden hebben een verplichting voor groene daken bij nieuw/herbouw opgenomen in het lokale bouwbesluit. Dit brengt met zich mee dat zij een actief monitoring- en controle beleid voeren om een "level playing field" te kunnen garanderen.
- In de drie andere steden (Chicago, London en Rotterdam) is de private verantwoordelijkheid groter: het wordt aan eigenaren van onroerend goed zelf overgelaten of ze een groendak installeren.

Kennis voor Klimaat

Knowledge for Climate

- De steden Basel en Stuttgart, die een grotere rol voor de publieke actoren kennen, hebben substantieel hogere implementatieniveaus (met een factor 25 of meer) dan de andere steden, gemeten naar het percentage vergroend oppervlak ten opzichte van het beschikbare dakoppervlak (met name platte daken). Deze steden hebben ook een goed ontwikkelde markt voor groene daken, gemeten naar het prijsniveau.
- Ondanks het “no-regret” karakter van groene daken, is er nog veel meer potentie uit groene daken te halen. Uit dit onderzoek blijkt dat publieke verantwoordelijkheid noodzakelijk is om dit potentieel te benutten, zeker in de beginfase van het beleidsproces.

Lessen vanuit Basel & Stuttgart

- Beide steden hebben de geleidelijke weg gekozen naar een verplichting, door deze vooraf te laten gaan door een langdurig subsidie- en communicatietraject.
- De combinatie van een rioolheffingskorting (een economische prikkel) ter compensatie van een aanlegverplichting lijkt ten goede te komen aan de acceptatie van de verplichting. Men heeft private partijen in een vroeg stadium bij de invoering van de verplichtstelling betrokken. Zo kregen zij de kans om mee te denken en konden ze helpen de benodigde kennis en expertise voor de implementatie van groene daken op te bouwen.

Knelpunten voor Rotterdam

- Onmogelijkheid van woningcorporaties om het huur-puntensysteem aan te passen bij plaatsing van een groen dak (split incentive huurder/begunstigde en verhuurder/kostendrager).
- De waterschappen zijn niet eensgezind in de behandeling van groene daken voor waterberging. Bovendien is men is huiverig groene daken in water-retentieberekeningen mee te nemen, ook omdat ze niet wettelijk verankerd kunnen worden (bijv. via bestemmingsplannen).

Kansen voor Rotterdam

- Groene daken laten meewegen in duurzaamheidsnormen voor gebouwen (GPR, Breeam, EPA)
- Convenanten afsluiten tussen woningcorporaties en de gemeente, waarin afspraken worden gemaakt over aanleg van groene daken bij renovaties in sterk verstedelijkte delen van de stad
- Diverse respondenten gaven aan een verplichting te prefereren boven een subsidieregeling. Dit schept duidelijkheid en geldt voor iedereen. Voor ontwikkelaars biedt de subsidie geen lange termijn perspectief, iedere gemeente heeft een andere regeling en zo'n subsidieregeling gaat gepaard met veel administratieve rompslomp.
- Multi-functioneel ruimtegebruik op het dak stimuleren, bijvoorbeeld een combinatie met zonnepanelen. Dit gebeurt al op grote schaal in Basel.

Nadere informatie

Nadere informatie over de resultaten van het onderzoek kunnen worden opgevraagd bij: Heleen Mees, Universiteit Utrecht h.l.p.mees@uu.nl. Zie ook publicatie:

Mees, H.L.P., Driessen, P.P.J., Runhaar, H.A.C. and Stamatelos, J. (2013). Who governs climate adaptation? Getting green roofs for storm-water retention off the ground. *Journal of Environmental Planning and Management*, 56(6): 802-825.